

Explication du Chaatnez

pour ceux qui veulent approfondir le sujet cliquez ici

של"ה:

שעטנז שהוא איסור גדול וטומאת העון הזה הוא טומאה חמורה מלבוש שהשטן מתלבש בו, שכן שט"ן ראשי תיבות שוע טווי נוז. וגם נרמז בתיבת שעטנז שט"ן ע"ז בר מינון, והמכשלה הזאת ביד רבים, כי חוטאים שאינם יודעים כאשר ראינו בעינינו בהיותי אב"ד בק"ק פראג עיר ואם בישראל, לאחר דרישה וחקירה מצאנו כמה ענינים שהם בשגגה לכל העם, כמו מיני חוטין הנקראים שנירליך או בערטליך ובלשון רוסי"א סטראקס שמקרוב חדשים באו והם מזויפים, ויש קצת מהן מעורבים בחוטי צמר ופשתים וצריך דרישה וחקירה אחר זה, וכן באמרות בגדי נשים הנקראות שווי"ף לא נזהרו החייטים ורגיל להיות שם שעטנז בתפירה. עוד ראינו הרבה מינים חדשים מקרוב באו שבאו מארצות רחוקות שהעולם סוברים שהן של צמר או של שער ומעורב בהן חוט של צמר ופשתן, על כל זה עשינו תקנות ותקנונו כל הדברים.

גם בבתי שוקים הגבוהים הנקראין זאקי"ן יש למטה סמוך לעקב שם חוט של פשתן הניתן שם בעת המלאכה וצריך להסירו. עוד יש דברים שצריך להיות כמזכיר להזהיר על זה, כגון הא דכתב רמ"א בהג"ה טור י"ד סימן ש', בבתי שוקים הנקראים הוזין והן של צמר ומשימין שם משיחה של פשתן כמו רצועה במעבר התפילין לקשור בהן, דאסור אם עשה קשרים בב' ראשי המשיחה שאי אפשר להוציא משם הוי חיבור, רק מצד אחד יעשה קשר ומצד השני לא יעשה קשר כדי שיוכל לאחוז המשיחה מצד הקשר ולהוציאה, ואז מותר.

עוד שם דיש אומרים אסור ללבוש ב' בתי שוקים א' של פשתן ואחד של צמר זו על זו מאחר דלא אפשר למשלף התחתון בלי העליון הוי חבור, ולא דמי לשני החלוקות זו על גבי זו וכו', ונכון ליזהר. עד כאן לשונו. ואני אומר דנכון ונכון כי כן מוכיח בירושלמי... (שער האותיות שין, וראה שם עוד)

רמח"ל:

והנה הפשתן אינו כמו הצמר שהוא הלבוש היוצא מן הפנימיות אלא הוא לבוש חיצון שיוכל להנתן על הגוף והוא נמשך מן הדין שמ"ק, פירוש הבחינה היותר דין שבהם. והנה בזה תבין איסור השעטנז, כי באמת הצמר והפשתן הם ב' מיני לבושים, והם בחינות חלוקות הרבה ואסור לחברם כי הוא קלקול, כי אין לפשתים להיות בסוד הצמר כלל, שאינם ראויים לכך. ועם כל זה צריך שתדע, כי בתחלה אלו הבירורים עולים במל"א אך אחר כך נקחים למעלה ואז גם הם יהיה להם איזה

חיבור באותם הראשונות שנתבסמו ואיזה הארה מהם מתפשטת באותן השערות הקבועין כבר שסודם צמר כנ"ל, ולכן יש פעמים שנצטוו הכלאים והוא בבגדי כהונה. ותדע שבאמת בגדי כהונה הם עשויין לתקן ענין הפשתים, כי הכהן הוא איש החסד היה צריך ללבוש אלו הפשתים למתק אותם ולתקנם בכח עבודתו, ולכן יש בהם גם בחינה זו של כלאים, כי מכללות תיקונם הוא גם כן זה הענין בהיותם נכללים בצמר כנ"ל, וגם כלאים בציצית מותר, ואמת כי אלה המצות הם עומדות בבחינת תיקון הפשתים בצמר כנ"ל. וכח המצוה אינו מניח המעשה להגיע אלא למקום הראוי שהוא תיקון שם, אבל בלאו הכי אי אפשר לעשותו כי הוא פוגם ולא מתקן... (אדיר במרום דף מ, ועיין שם עוד)

הכתב והקבלה:

...וכבר הכריע הגר"א כדעת הרמב"ם מן הירושלמי שכל אחד לבדו אסור מהתורה, ועיקר קפידא על התחברותן ביחד, או שוע ביחד ועשה לבדין, או שארגן ביחד, או שטוון ביחד ואחר כך ארגן, דטווי לבד אינו בגד ולא כלאים הוא אף מדרבנן, דאין דרך לבישה בכך. וזהו דעת רש"י כאן בפירושו דלבדין הוי כלאים מהתורה. ופירוש מלת נוז חלוק דעת רש"י כאן מפירושו בתלמוד יבמות ה', כי שם פירש נוז ארוג, וכאן שזור. והנה מלת שוע פירש"י שם לשון חלק, תרגום של חלק שעוע (בראשית כ"ז), כלומר שיהיה חלוקין יחד במסרק, דמהתורה אינו חייב עד שיהיה הצמר והפשתן מתוקן יחד היטב במסרק. פירוש זה לא יתכן רק לפי דעתו שם דצריכין לשלשתן יחד, שוע טווי ונוז, דבזה סריקת הצמר קודם הטויה היא שמתקנים אותו תחלה לסרקו במסרק לחלקו יפה, אמנם לפי דעתו כאן דלבדין לבדו הוי כלאים דאורייתא מאי אהני הסריקה לעשותו כלאים, שהעיקר בו חבור ודבקות שני המינים יחד, לא סריקתן והחלקתן. והרמב"ם כתב שוע הוא הטרופ, שהוא ממחק פני הבגד, וכשיתערב הצמר בפשתים ויטוה משניהם חוטים ויעשה מן הטווי ההוא בגד ואחר כך יטרפנו וימחקנו וימרקנו כמו שיעשה בבגדים הידועים, אז יהיה הבגד ההוא כלאים. גם פירושו זה אין לו מקום רק לדעה הראשונה דלא הוי כלאים רק בשלשתן יחד. אמנם לדעה האחרונה דהשוע לבד הוי כלאים אין מקום לפירוש זה. ועל כן אנו צריכים לפרש מלת שוע ענין דבוק וחבור נימות הצמר והפשתן יחד לא על ידי טויה ולא על ידי שזירה כי אם על ידי דבק, וכמו שעושים האומנין את הלבדים ששורים הצמר תוך דבק לח עד שנבלע ממנו היטב, ואז סוחטים בו ודוחקים אותו עד שיתחברו ויתקשרו יחד נימות הצמר ונעשים גוש אחד, ושפיר הונח על גוש זה במחובר יחד שם לבדין, לשון לבוד, כלומר התחברות והתאחדות... ולדעתי שתי אותיות ט"ץ יורו על הטווי, שכן מצאנו בלשון הודו נקראו הטווי טן... (ויקרא יט יט)

לא תלבש - יש במשמעותו שתיים, מעשה הלבישה ושלא יהיה לבוש... (דברים כב יא, וראה שם עוד)

חזקוני:

מפרי האדמה - ...ולפי שבא קלקול על ידי שני קרבנות הללו הזהירם הקב"ה שלא יתחברו צמר ופשתים יחדיו. (בראשית ד ג)

ובגד כלאים - יש מפרשים הטעם שנאסרו לפי שבגדי כהונה היו מצמר ופשתים, כדאמר בעלמא מדשש כיתנא תכלת עמרא, דומיא דחלב ודם ושמן המשחה וקטורת שנאסרו דהוה ליה כמשתמש בשרביטו של מלך. (ויקרא יט יט)

רבינו בחיי:

ומה שנאסר לנו בבגדים והוא הצמר והפשתים לפי שהנולדים ראשונה קרבנם היה צמר ופשתים, זה הביא הצמר וזה הביא הפשתים, ולכך נאסר לנו חבור הצמר והפשתים יחדו, לפי שחבור שניהם בכרס אחד לא עלה יפה, כי היה בזה ערבוב כחות הגורם למה שהוא הפך השלום, וסופו הוכיח על תחלתו, כי רצח זה את זה בסוף ונאבדו שניהם מן העולם. וזהו שאמרו רז"ל שעטנז - שוע טווי ונוז, כי זה לבדו וזה לבדו מותר, ולכך נקרא הפשתים בלשון הקדש בד, כלומר יחידי, שאסור לחברו עם הצמר, וכן הצמר עם הפשתים כי החבור הוא האוסר, והלובש בגד זה למטה מערבב הכחות העליונים. והנה ישראל הוזהרו מהחבור הזה שהם הפכים כדי להתרחק מרוח הטומאה ולהתקדש ברוח הקודש. ואמר "לא יעלה עליך" כלומר רוח הטומאה, באר כי בלבשו בגד כלאים שעטנז יעלה עליו רוח הטומאה כי הוא חבור שני ההפכים אשר אין חבורן עולה יפה. ומה שהותר הכלאים בציצית גם בבגדי הכהנים ובלבד בשעת עבודה לפי שכל הכחות המשתנים זה מזה כולן כלולין במצות ציצית, בין הלבן והתכלת, וזהו סוד הכתוב שאמר (משלי ל"א) אשת חיל, והיא מדת התכלת, "דרשה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה", יאמר כי המדה ההיא דורשת וחוקרת אחר העובר ומחבר צמר ופשתים יחדו כדי להענישו, ומצד אחר "ותעש בחפץ כפיה" בציצית, והם כולן כלולין במצות ציצית, אין צריך לומר בבית המקדש בשעת עבודה שכל הכחות כלולין שם, כי כל עניני בית המקדש של מטה כולן דוגמת עניני בית המקדש של מעלה. (ויקרא יט יט)

הרקאנטי:

ופירוש המלה שעטנז מצאתי לחכמי הקבלה שפירשו שיש שטן אחד ממונה על מי שלובש שעטנז ויכול להזיק, והוא שטן ע"ז בצירוף אותיות שעטנז, והגוים שאינם יודעים לכוין במלה שקורין לו שטאנס, ועל כן רשם בספר התורה שעטנז ג"ץ סימן התגין, כדי להורות המתעסק בתורה נצול מהמקטרג שהוא מלאך המזיק שהוא שטן ע"ז ג"ץ צורר גדול לאדם יורד ומתעה עולה ומסטיין נוטל רשות ונוטל נשמה. ויש מפרשים כי שעטנז דומה לשתי מדות שיש למעלה המקטרגים על ישראל, והקב"ה הפרידן זה מזה שלא יתחברו לעולם להזכיר עונותיהן של

ישראל, והנה הלוּבש שעטנז מחבר הכחות הללו לערבב תפלתן של ישראל, ואמר כי כל הלוּבש שעטנז בתפלתו סנדלפון המלאך הקושר כתריו להקב"ה מתפלתן של ישראל אינו מקבל תפלתו עם שאר התפילות, שנדמה לו ככומר ע"ז הנותן כח לרוח הטומאה. (קדושים)

בכיוון אחר הולך הרב קוק (חזון הצמחונות והשלום אות יב):

הצמר הוא נהוג בשימוש התלבושת האנושית, לפי מצב ישראל בארצו, ברוב (-...בדרך כלל) מרכוש הטבעי של בעלי החיים. ולעומתו מן הצמחים – הפשתן

בשימוש הפשתן יוכל האדם גם לפי ההערה השכלית היותר שלמה גם בעת ההופעה היותר עליונה של תכונת הצדק להרחיב בו חפצו ושימוש, כאשר יורהו טעמו הטוב וחושו האסתתי. ולעולם לא יוכל לבבו לנקפהו לאמר שיש בזה עון אשר חטא.

אבל מובדל ממנו מאד הוא הצמר, שהוא נוטל מהחי; הוא כבר צריך לסייג והגבלה מטעם ההערה השכלית הנובעת מהצדק הא-הי של הערת התורה, שלא ינטל מן החי באופן המצער והמנולו. על כן, חלילה להשקיף על הצמר והפשתן בחוברת אחת, בערך שיווי ויחש, וכדי להכשיר את הנטיות האנושיות שיצאו יפה בזמנם ישמשו הדרכת החוקים באיסור בשר בחלב ואיסור שעטנז צמר. ופשתן יחדיו.

לדבריו, הפשתן הוא לבוש 'כשר' למהדרין, שכן, אין בעיה ליטול מהצמח את פירותיו. לעומת זאת, הצמר, בהיותו נלקח מן החי, דורש זהירות – הלא אין ליטול את הצמר מעל הבהמה תוך כדי שמצערים אותה. על כן, כדי לסמל את ההבדל שבין בד שמקורו מן החי ובין בד שמקורו מן הצומח, אסרה תורה לבישת בד העשוי מעירוב של שני בדים אלו.